

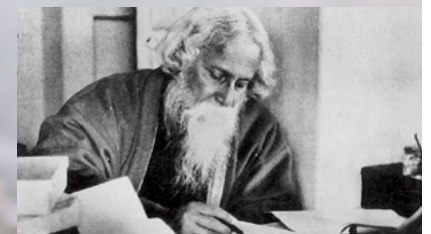
AKROPOLITANEC

— ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET —

SENEKA ~
FILOZOFIJA KOT TERAPIJA

BEŽEN POGLED V
TAGOROVO DEDIŠČINO

NAJVEČJI MEGALITI

www.akropola.org

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

TEČAJ PRAKTIČNE FILOZOFIJE

PREDSTAVITVENO SPLETNO PREDAVANJE: TOREK, 19. 1. 2021, OB 20H

KLIKNI ZA INFORMACIJE IN PRIJAVE

SAKRALNA ARHITEKTURA

KRATEK TEČAJ, 29. 1., 5. 2., 12. 2. 2021 OB 18:00

KLIKNI ZA INFORMACIJE IN PRIJAVE

AKROPOLITANEC

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo

www.akropola.org

JANUAR 2021 | ŠT. 64

NASLOV

NOVA AKROPOLA | Ljubljana

Wolfova 8, 1000 Ljubljana

01/25 11 487

NOVA AKROPOLA | Maribor

Tyrševa 7, 2000 Maribor

02/620 32 40

040 709 955

ODPIRALNI ČAS:

PON-ČET 18h-22h

IZDAJATELJ

NOVA AKROPOLA SLOVENIJA

akropolitanec@akropola.org

UREDNIŠTVO

Glavni urednik: Stjepan Palajsa

Urednik: Andrej Praček

Prevajalka in lektorica: Klavdija Blažun

Grafična oblikovalka: Nija Androjna

V TEJ ŠTEVILKI:

- FILOZOFIJA: 5
SENEKA ~ FILOZOFIJA KOT
TERAPIJA
- OSEBNOSTI: 9
BEŽEN POGLED V TAGOROVO
DEDIŠČINO
- EKOLOGIJA: 14
PRKLETSTVO ZASTRUPljENE
ZEMLJE
- ARHEOLOGIJA: 16
NAJVEČJI MEGALITI

B E S E D A
U R E D N I K A

Vsak od nas ima svoje specifične psihične lastnosti, s katerimi je prišel na svet. To predstavlja precej mehanski del nas. Je psihično kolesje, ki se vrti z veliko vztrajnostjo in ki se v skladu z lastno naravo odziva na zunanje dražljaje. Od te vrojene narave je odvisno, kako bomo potovali skozi življenje: s čim se bomo ukvarjali, kakšne vrednote bomo imeli, kaj nas bo veselilo, kako bomo gradili odnose ...

Nekatere stvari v nas so dobre, druge pa lahko tudi povzročajo težave. Na začetku živimo povsem v skladu s prirojeno naravo, se ji prepustimo, saj drugače ne zmoremo, saj smo v tem trenutku prepričani, da smo to mi... Na enih področjih žanjemo uspehe, na drugih pa ustvarjamo kaos in težave. Vse, kar se nam dogaja in kar smo dosegli, je odraz naše vrojene osebnosti.

Naše močne točke niso sporne in nas niti ne bremenijo, se pa vsakdo prej ali slej intenzivneje sooči z zapleti, do katerih pride zaradi hib, ki prav tako živijo v nas. Trpimo. Seveda trpimo, saj nam vsak zaplet, ki ga sprožimo, prej ali slej vrne z bolečino.

Kaj zdaj?

Nekateri kot avtomati celo življenje nadaljujejo, zapleteni v iste zanke, delujoči po enakih notranjih programih odzivanja, pri čemer je najbolj žalostno to, da niti ne vejo, zakaj trpijo.

Bolj aktivni poskusijo zaplete, ki so jih ustvarili, odpraviti. To je v redu, vendar če ob tem ne spremenimo tudi sebe, ustvarjamo vsakič znova podobne zaplete. Izboljšav pa ni na spregled.

Na korenite spremembe nismo pripravljeni, ker se določenemu udobju še ne želimo odreči, zato svoje hibe raje opravičujemo in jih ovijamo v oblčila vrlin, ki pa tem hibam ne pristajajo ravno najbolje ... Pri tem iščemo podporo in razumevanje drugih in prav mojstrsko iščemo izgovore, ki le slepijo, predvsem nas same.

Bistvenih izboljšav, jasno, ni. Zato smo prisiljeni stopnjevati aktivnost in se lotevamo rešitev, ki so v tej fazi po navadi še površinske. Delujemo na način, ki ne zahteva notranjih sprememb. Na primer poiščemo zunanjo pomoč in mislimo, da bodo

zdravniška, bioenergetska ali psihološka obravnava rešil težave. Vse to nam začasno lahko pomaga, ublaži simptome kaosa, začasno vzpostavi ravnovesje, ki pa se bo kmalu spet porušilo, in to le zato, ker uravnoteženo stanje še ni odraz našega notranjega ravnovesja.

Če ne uvidimo potrebe po spremembi sebe, ves čas ostajamo odvisni od drugih, ki morajo redno popravljati, kar sami sproti rušimo. To morda nekoliko pomaga pri določenih, predvsem fizičnih stanjih, zagotovo pa ne pomaga pri stabilizaciji področij, na katera so vključene druge osebe. Na primer težavah, ki jih imam s parterjem, sodelavci, starši ... Nihče namreč ne bo dolgo prenašal naših nihanj.

Pa tudi sami se svoje omahljivosti naveličamo. Na tem mestu se morda zavemo, da bo treba spremeniti sebe, poseči v svojo naravo, v to kar "smo" in v to kar se nam zdi, da je nemogoče spremeniti.

Končno si priznamo, da so določeni deli nas, če jih ne nadziramo, lahko tudi destruktivni in jih skušamo nadzirati. Skušamo spremeniti del sebe in si, ironično, hkrati tega ne želimo. To pa zato, ker ima vsak del nas svoje življenje, svojo naravo, ki se je čvrsto oklepa. Dve "volji" v nas, ki se en drugi zoperstavitava, ustvarita napetost, ki napoveduje začetek boja. Vendar to ni boj, pri katerem en del drugega pokonča. Saj ne moreš in ne smeš uničiti sebe. Je boj za oblast, in ne za življenje. Je boj, v katerem ni dovoljen izgon, niti zapiranje v ječo.

Ne sme namreč priti do rezanja, saj nas to čustveno otopi. Niti do zanikanja delov sebe, ker ti ne bodo odšli, temveč se le potuhnili v skrite kotičke podzavesti. Niti ni dovolj umetno vzdrževati urejeno zunanje stanje, če s tem nismo v sebi pomirjeni ... Kajti, če se notranja napetost ne sprosti, se lahko psihično zlomimo ali si, v najboljšem primeru, pridelamo rano na želodcu.

Kako torej? Smo na kritični točki... Ker sama sila ne zadošča, je potrebno pristopiti inteligentno in z ljubeznijo.

Edina razrešitev je torej sprava. Notranji boj, je boj, ki zahteva širitev zavesti in prebuditev naših subtilnejših moči izražanja. Zahteva, da spoznamo sebe v vseh svojih aspektih in da vsakega vključimo v svoje življenje v skladu z notranjo hierarhijo na naraven način. Potrebna je transformacija, novo rojstvo, potrebno je zagonetno alkimistično dejanje.

Gre za vse prej kot enostaven proces, pri katerem nam je v pomoč filozofija, kakor so jo razumele klasične filozofske šole. Kajti ni preseganja starega stanja in transformacije v novo stanje brez dobrega poznavanja in brez voljne kontrole ter transformacije svojih misli in s tem tudi naših preostalih delov.

Kultiviranje lastnega uma prinese večje rezultate pri oblikovanju sebe, kot si po navadi predstavljamo.

Misli so namreč kot semena, ki oplodijo maternico našega emocionalnega sveta, nato pa se v nas v skladu z naravo posejanih semen začnejo razvijati določena čustva in nastane vsa intenzivnost našega notranjega doživljanja, ki nato kar kliče po udejanjanju prek telesa ... Zato je pomembno to, o čem premišljujemo in po kakšni mentalni hrani posegamo, kajti tukaj se začne ustvarjanje našega stanja in naše prihodnosti.

Uma ne smejo spodbujati emocije v začaranem mehanskem krogu brez nadzora, temveč mora biti usmerjan s strani duha. Ohranjanje zdravih misli in posledično čustev je nadalje osnova za pomirjenost in zdravje tudi v telesu.

Nekaj usmeritev lahko poiščemo pri stoikih, ki so živi primer zrelosti in vas tako vabimo na prebiranje osrednjega članka tokratnega Akropolitancea.

Andrej Praček, urednik

TRANSFORMACIJA JE VSE PREJ KOT ENOSTAVEN PROCES, PRI KATEREM NAM JE V POMOČ FILOZOFIJA, KAKOR SO JO RAZUMELE KLASIČNE FILOZOFŠKE ŠOLE.

SENEKA ~

FILOZOFIJA

KOT TERAPIJA

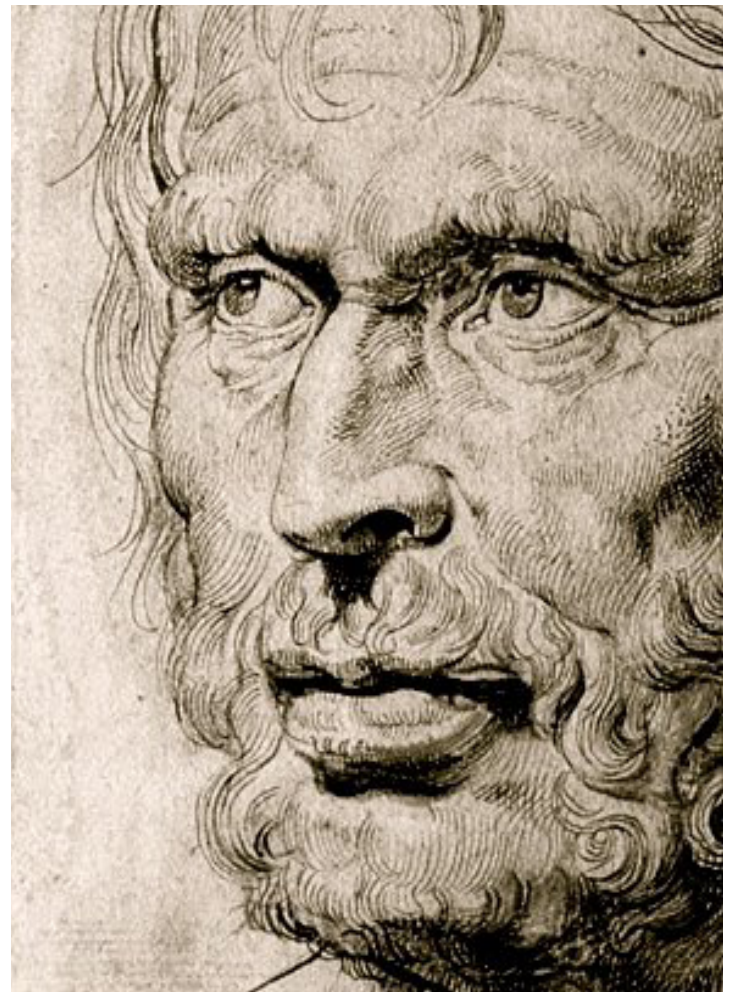
ASUNCIÓN SORIA

Lucij Enej Seneka (4 pr. n. št.–65 n. št.) je živel v enem od najviharnejših obdobj rimskega cesarstva. Bil je eden od vodilnih predstavnikov rimskega stoicizma, filozof, politik, pravnik, ugleden pisatelj že v času svojega življenja in učitelj cesarja Nerona.

Ortega y Gasset v knjigi *Kaj je filozofija?* pojasnjuje, zakaj filozofijo v našem času zasenčujejo druge vede, katerih cilj je "obvladovanje materije". Na začetku industrializacije, v drugi polovici 19. stoletja, se je začelo pripisovati večji pomen uporabnosti, na škodo človeškosti. Toda veliki španski mislec poudarja, da je družba, v kateri ni prostora za filozofsko razmišljanje, družba, s katero je mogoče zlahka manipulirati, medtem ko stik z idejami velikih mislecev omogoča dvig zavesti.

Za razliko od tehničnih znanj, katerih namen človeku omogočiti udobnejše življenje, nas filozofija sooča s temeljnimi vprašanji o človeškem bitju, kot je na primer vprašanje o smislu življenja. Če si teh pomembnih vprašanj ne zastavljamo, imamo zelo ozek pogled na svet, namesto da bi se približali višji dimenziji življenja in širšemu dojetju resničnosti.

Filozofija je hrepenenje po izpopolnjevanju, modrosti, zato so filozofe imenovali tudi *proficientes* (lat. "tisti, ki stremijo k popolnosti"). Seneka je verjel, da filozofija pomaga človeku postati srečnejši, spoznati samega sebe in živeti v harmoniji z naravo. Zanj filozofija ni bila sofistična in silogistična igra besed, katere edini namen bi bil izostriti um. Sam piše:

"To naj bo bistvo mojega učenja: povejmo, kar mislimo, in tudi mislimo to, kar povemo; naj se naše besede skladajo z našim življenjem ... Naj naše besede ne zabavajo, temveč koristijo ... Bolan človek ne išče zgovornega zdravnika ..."

Filozofe, ki poučujejo samo s katedra in ne prek zglada iz lastnega življenja, je označil za lažne, "katedrske filozofe", za svojega učitelja Papirija Fabijana pa je dejal, da ni "salonski filozof, kot so današnji filozofi, ampak filozof starega kova". V Seneki vidimo eklektičnega filozofa, ki privzema najboljše dele različnih filozofskih smeri: stoicizma, kinizma, epikurejskih in neopitagorejskih učenj. Sam verjame, da si vse te šole prizadevajo za srečo, osebno pa najde največji navdih v stoični filozofiji – v delih njenih filozofov in tudi njihovih življenjih. Stoična šola je bila v Rimu dobro sprejeta. Njen ideal moralne pravičnosti in vrline je zagotovil trdno oporo v nestabilnih časih državljanskih vojn in drugih stisk.

Seneka ne uči samo o srečnejšem življenju, ampak si v prvi vrsti prizadeva, da bi človek spoznal samega sebe in svoje mesto v svetu. Njegova filozofija je zaradi globokega razumevanja človeka in njegove duševnosti prava terapija za dušo in tolažba v življenjskih stiskah ter še danes prav tako pomembna, kot je bila pred dvema tisočletjema. Filozof iz filozofije črpa zdravilno funkcijo, zato postane vodnik duš oziroma *psychagogos*. Pravi, da strasti in razvade povzročijo bolezni, kadar se zasidrajo v dušo tako močno, da postanejo kronične. Bolezen je bila zanj končna posledica napačnega razmišljanja ali sklepanja o stvareh in se lahko pojavlja ne samo na fizični, temveč tudi na čustveni in mentalni ravni.

"In zdaj te bom opomnil: bolezni so zastarele in trdožive hibe kot pohlep in častihlepje; zelo tesno se ovijejo okoli duha in postanejo njegovo večno zlo. Na kratko: bolezen je misel, ki se trdovratno oklepa napačnega mišljenja ..."

Seneka ne prenaša naprej osnovnih stališč začetnikov stoicizma, kot so Zenon, Hrizip in Kleant, ampak poudarja predvsem praktično vrednost njihovih idej. Poseben poudarek daje moralnosti. Napisal je knjigo o filozofiji morale, ki je sicer izgubljena, a se njegov moralni nauk jasno odraža v ohranjenih delih, zlasti v zbirki *Dialogi* in knjigi *Pisma prijatelju Luciliju*. V svojih delih povzdiguje moralo, katere praktična uporaba nas približa tistemu najplemenitejšemu v nas in naravi, to pa nam omogoči, da nismo pogojeni z življenjskimi okoliščinami, ampak da dosežemo stanje brez notranjih konfliktov.

"Če se iz te usedline povzpne do vzvišenega in visokega, nas čaka dušni mir in, ko presežemo vse pomanjkljivosti, popolna svoboda. Sprašujete me, kakšna svoboda? Ne bati se ne ljudi ne bogov; ne želeti tega, kar je nespodobno ali pretirano; imeti popolno oblast nad sabo. Neprecenljivo dobro je biti sam svoj gospodar."

Stare filozofske šole, iz katerih izhaja tudi Seneka, so imele veliko znanja o človekovem srcu, njegovih zavednih in nezavednih motivacijah, globokih hrepenenjih in igrale veliko vlogo pri duhovnem vodstvu človeka. Filozofski dialogi in razprave so bili nekakšno zdravilo za povrnitev zdravja duši, bodisi prek spodbude, graje, tolažbe ali naukov. V Senekovih delih, zlasti v *Pismih prijatelju Luciliju*, naletimo na številne aluzije na terapijo ali zdravljenje duše s pomočjo filozofije.

"Filozof ne služi kot zakladnica modrosti, ampak kot tisti, ki lahko hitro in razsodno uporabi pravo zdravilo ... Pogoste tolažbe služijo kot zdravilo in karkoli dvigne duha, koristi tudi telesu. Raziskovanje mi je služilo kot odrešitev. Zasluge, da sem se dvignil in si povrnil moč, pripisujem filozofiji ... Nekatero metode uporabljamo proti jezi, druge pa proti žalosti, zato se moramo zdraviti ne samo z različnimi, temveč tudi s takšnimi načini, ki so nasprotni pomanjkljivosti; tako bomo vedno ukrotili pomanjkljivost, ki je začela rasti ..."

Njegova dela so namenjena prej poučevanju kot logičnim razglabljanjem. Poskušal je pokazati na napačna stališča, prebuditi zavest, potolažiti in filozofska učenja ponuditi kot zdravila.

"Tistega, ki naredi napako, je treba popraviti bodisi z opominom bodisi s silo, bodisi blago bodisi strogo, mu omogočiti postati boljši zaradi njega samega in zaradi drugih. Pri tem ni izključena kazen, vendar v njenem ozadju ne sme biti jeze: kdo bi se namreč jezil na nekoga, kogar zdravi?"

Seneka je v enem pismu namesto tedaj običajnega vljudnega uvoda zapisal:

"Če si dobrega zdravja, me veseli, tudi jaz sem zdrav. Če se ukvarjaš s filozofijo, je dobro. To navsezadnje pomeni biti zdrav. Brez nje je um bolan. Zato še posebej pazi na zdravje svojega uma, šele potem za telesno zdravje ..."

Cilj Senekove filozofske terapije je krmilo svoje duše zaupati svojemu najboljšemu delu – umu.

"Zdrave presoje ali pravilno presojanje o sebi samem in o stvareh vodijo k zdravju. Srečen je torej tisti, ki ima sposobnost zdravega presojanja; srečen je ne glede na trenutne okoliščine, zadovoljen je in prijatelj svojih okoliščin. Srečen je tisti, ki prepušča razumu pravilno presojo svojih okoliščin."

Po stoičnem učenju je za vsako stvar dobro tisto, kar je v skladu z njeno naravo in s katero uresničuje namen svojega obstoja.

"Srečno je torej življenje, ki je v skladu s svojo lastno naravo, doseže pa se lahko le na en način: če je duša zdrava in če to zdravje stalno ohranja."

Tisto, kar je značilno za človeka, je njegov razum. Zato je dobrina, lastna človeku, "pravilno delujoč razum", dobra dejanja pa tista, ki izvirajo iz pravilno delujočega razuma. Vrlina pomeni ohranjanje pravilnih namer po lastni volji. Takrat pride do *eudaimonie*, kar pomeni "blaženost", "biti v Bogu". To je resnična sreče, ki izvira iz človekove usklajenosti z univerzalnim redom. Hrizip pravi:

"Eudaimonia napoči takrat, kadar je vsako dejanje v skladu z daimonom (božanskim delom v človeku), ki ga vsakdo nosi v sebi, v skladu z voljo Vladarja vsega."

Seneka med vrlinami izpostavlja pravičnost, zatem umerjenost, varčnost, vzdržljivost, spokojnost, notranji mir, iskrenost, plemenitost značaja in blagost. Prek teh vrlin, ki nas vodijo proti lastni biti, se lahko približamo biti vseh stvari. Vrlina izvira iz latinske besede *virtus*, ki pomeni "delovanje" ali "moč gibal", ki izzoveta določene učinke. Vrlina je moč, čilost, pogum. Seneka za vrlino pravi, da je to popolno ravnotežje in pravi ton življenja ... in nadaljuje:

"Verjemi mi, tudi na bolnikovi postelji je še vedno prostor za vrlino. Nista zgolj orožje in bojna vrsta tista, ki bi dokazovala vznesenega duha in duha, ki ga ne obvladujejo strahovi; pogumen človek je lahko prekrit tudi z odejo. Tvoja naloga je, da se pogumno boriš z boleznijo."

Človek ima telo in dušo. Za telo mora skrbeti in ga ščititi, vendar ne more živeti samo za to, da bi služil zgolj telesu.

"Zato velik in moder človek duha loči od telesa in se bolj ukvarja z boljšim in božanskim delom, s tem občutljivim in šibkim delom pa toliko, kolikor je potrebno."

Če je človekova osebnost njegov um, je pravilno človeško delovanje tisto, ki ima svoj izvor v razumnem delu duše. Um plemeniti človeka, daje njegovemu življenju smisel. Zaradi uma je človek podoben Bogu, medtem ko ga strasti oddaljujejo od njegove resnične narave. Tako kot Logos vlada naravi, mora tudi um vladati človekovemu življenju. To pomeni živeti v harmoniji z naravo. Iz življenja v skladu z naravo izvira ataraksija, tišina, ki iz človekove notranjosti izkorenini nesklad in nemir. V tem smislu je filozofija zdravilna, ker – kot pravi Seneka –

"oblikuje in gradi duha, ureja življenje in vodi naša dejanja, kaže nam na to, kar moramo narediti in kaj opustiti, sedi za krmilom in usmerja plovbo ..."

ZDRAVSTVENI NAPOTKI V SKLADU S SENEKOVO FILOZOFIJO:

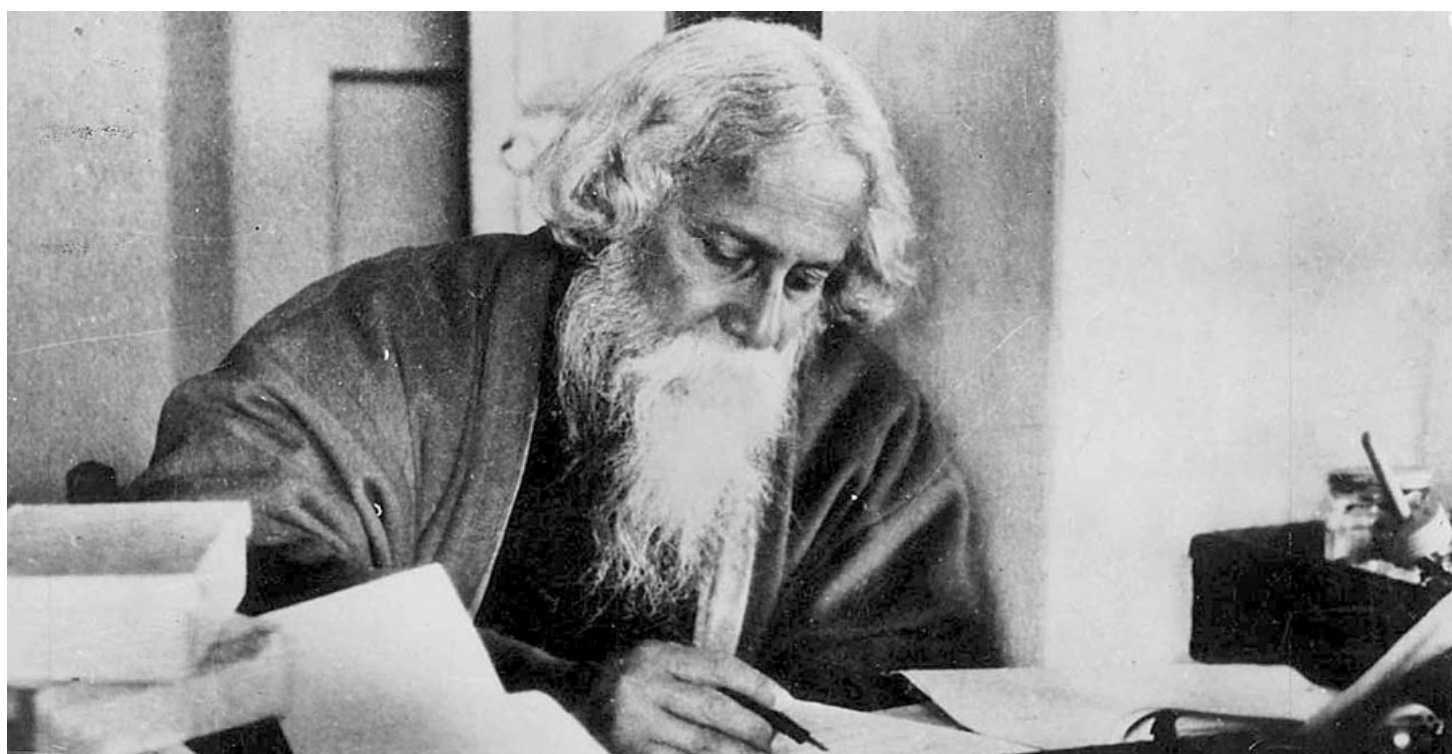
- Živeti vsak dan, kot da je zadnji. Zavedati se sedanjega trenutka.
- Predvideti težave, da bi našli rešitve.
- Preden začnemo dan, razmisliti o tem, kaj želimo narediti in na kakšen način.
- Na koncu dneva narediti pregled narejenega, preizprašati stališča pred "razsodiščem zavesti".
- Zavedati se tega, kar mislimo o nečem; premisliti, ali je naše merilo lahko objektivnejše.
- Spoznati se, da bi lahko vladali sebi: naš najboljši del je tisti, ki nam vlada.
- Ne dodajati nepotrebne trpljenja: ne se mučiti s tistim slabim, ki se še ni zgodilo.
- Sprejeti to, česar ne moremo spremeniti.
- Navaditi se izpraševati, zakaj se je nekaj zgodilo; iskati vzroke stvari.
- Vsak dan imeti eno misel ali nauk nekega filozofa, ki nas navdihuje, in to poskušati udejanjati.
- Negovati prijateljske odnose ali imeti nekoga, s komer lahko delimo sanje.
- Imeti lastna merila o stvareh, ne se slepo držati tujih mišljenj.
- Živeti, kot da nas opazuje modrec. 🏛️

BEŽEN POGLED V TAGOROVO DEDIŠČINO

MANJULA NANAVATI

Nobelov nagrajenec Rabindranath Tagore je bil kot pesnik, glasbenik, pisatelj in vzgojitelj vsestranski vizionar. Njegovi verzi, zgodbe in pesmi so preproste in osebne, hkrati pa elegantne in globoke. Njegov lirični slog je bil kot povečevalno steklo, ki lahko zazna tudi najmanjše detajle v naravi, hkrati pa je njegov reflektor segel čez nebo in tam zajel prostrane, veličastne zvezdnate galaksije. Njegove pesmi so dale glas vsakomur, čeprav se je njihov večplastni pomen nepozornemu bralcu ali poslušalcu zlahka izmuznil.

Kulturna organizacija Nova Akropola je sklenila, da bo v okviru Kulturnega kroga raziskala njegovo filozofsko dediščino in je s tem namenom gostila gospo Vandano Hazro, plesalko, predavateljico in pisateljico. Vandana je zaposlena na univerzi Rabindra Bharati University in na univerzi Visva Bharati University v Shantiniketanu. Njeno zanimanje za poezijo in Tagorova vizija sta jo pritegnila k sodelovanju z oddelkom za kulturo v okviru indijske vlade, da bi raziskovala "klasični ples in pomembnost Tagore". Vandana je v multimedijski predstavitvi, ki je vključevala ples, poezijo in petje, delila svoj uvid v mistično modrost Tagorovega genija. Ta članek je kombinacija utrinkov Vandaninih uvidov z mojim raziskovanjem Tagore, pri čemer je poudarjenih le nekaj načel, ki so se mi zdela filozofska pomembna.

"Človek, ki ga srečanje s svetom ne vodi globlje, kot ga vodi znanost, nikoli ne bo razumel, kaj je tisto, kar človek z duhovno vizijo najde v teh naravnih fenomenih."
– Tagore

Tagore je bil trdno prepričan, da je izobraževanje, ločeno od življenja, neuporabno in da je najvišja oblika izobraževanja tista, ki človeka uskladi z naravno harmonijo Življenja in spodbuja kreativno samoizražanje. Verjel je, da je narava v svoji obilni velikodušnosti in sočutju najboljši učitelj. Zato, pravi Vandana, "je šola, ki si jo je zamišljaj, pod odprtim nebom, otroci pa bi sedeli pod drevesi".

"Resnica je tiha, zgovorna je le domišljija. Stvarnost ustavi tok čustev kot skala; domišljija sebi utira pot."
– Tagore

"Tagore je menil, da domišljija pomaga dvigniti zavest od golega fizičnega življenja," pravi Vandana. Za Tagoro je bila domišljija orodje, ki je otrokom omogočala svobodo, da se dvignejo nad materialni svet in vstopijo v svet, ki "je resničnejši od resničnosti", ki sega onkraj meja dualnosti resničnega in lažnega.

Tagore je menil, da je treba otrokom omogočiti, da razvijejo to sposobnost in ji dajo ves prostor. V ta namen je vključil zgodbe, pesmi, ples, dramo, glasbo in ostalo umetnost kot bistvene elemente za njihov razvoj, da bi lahko začeli čutiti to, kar je nedotakljivo, nematerialno in metafizično.

Vandana je citirala Tagoro: "Ko se zavem, da sem bil povabljen na ta slavnostni banket, ki je življenje; na katerem se zvezde in galaksije gibljejo v tandemu; v katerem življenje in smrt plešeta v ritmu, se zavem, da sem neločljiv del vsega tega. Zato sem dragocen in zato se radostim."

Tega občutka "dragocenosti", je poudarjal Tagora, se je treba začeti zavedati zgodaj v življenju; prepoznavanje lastne vrednosti, smisla in namena v tem, da prispevamo k veličastnosti obstoja. To je tisto, kar nam daje moč za radostno življenje, ali s Tagorovimi besedami "za polno življenje" namesto golo preživetje.

"Ne bom molil za zaščito pred nevarnostmi, temveč za neustrašnost v spopadanju z njimi."

– Tagore

Toda Tagore nas ni želel rešiti pred doživljanjem bolečine ali žalosti. Njegove mistične pesmi nam prej govorijo, da smo sposobni preseči svojo tesnobo in jo videti kot del ciklusa življenja. Če se uskladimo in povežemo z izmenjevanjem plime in oseke, z izmenjevanjem letnih časov, ko zaplešemo na glasbo in harmonijo velikega načrta narave, spoznamo, da smo tudi mi prepleten del njenega veličastnega, cikličnega ritma.

"Greh ni v samem delovanju, temveč v odnosu do življenja, v skladu s katerim se nam zdi samoumevno, da je naš cilj končen, da je naš jaz poslednja resnica in da po svojem bistvu vsi nismo eno, temveč da vsak med nami živi ločeno, individualno življenje."

– Tagore

Tagore je bil religiozen na edinstven način, nadaljuje Vandana, "poskušal je najti način, da bi zaobjel ne le človeštva, temveč celoten univerzum". V ta namen se je odmaknil od ritualov, ki so ločevali, in iskal vključujoč način čaščenja, ki bi združeval vse. Povezal je ideje iz Upanišad, Bagavad Gite,

Brahmo Samaja, budističnih besedil, krščanstva in sodobne zahodne misli. Tagore je menil, da je največ, k čemur lahko stremi človek, združitev z Najvišjo resničnostjo, in to je bila pogosta tema v Tagorovem filozofskem in pesniškem delu. Verjel je, da Boga ni mogoče dojeti z razumom in logiko; njegovo resničnost je treba dojeti prek izkušenj in intuicije.

"Enak tok življenja, kot teče skozi moje žile noč in dan, teče tudi skozi življenje in pleše v svojem ritmu. Isto je življenje, ki vzbrsti v radosti skozi prah zemlje v nepreštvenih travnih bilkah in buči v divjih valovih listov in cvetja. Čutim, da moji udi začutijo slavo, ko se jih dotakne ta svet, poln življenja. In moj ponos v tem trenutku in od vekomaj pleše v moji krvi."

– Tagore

"Tagore je ugotovil, da obstajajo trije načini za dožemanje univerzalnosti," dalje pojasnjuje Vandana. En način je človekova sposobnost RAZUMA: Zakonom narave vlada inteligenca, ki jo lahko človeški razum dojame. Zato tudi če do zdaj še nismo odkrili vseh zakonov narave, človek samozavestno meni,

da lahko z razumom razume naravo in postane eno z njo. Vendar tako kot lahko svet dojamemo z razumom, ga lahko dojamemo tudi prek LJUBEZNI: Kadar nekaj analiziramo, moramo to razstaviti na sestavne dele, toda kadar te dele združimo, je to ljubezen, naravna sila privlačnosti. In nazadnje imamo ENOST: Tagore je menil, da je prav občutenje enosti z univerzumom tisto, ki v človeku zbudi občutek dragocenosti življenja, v katero se je rodil.

"Kako lahko prezremo gojenje občutka za lepoto, če želimo celovitega človeka." – Tagore

Rabindranath Tagore je bil kot esteta in poznavatelj številnih umetniških tradicij še posebej senzibilen za lepoto. Vandana dodaja: "*Satyam – Shivam – Sundaram* (Resnica – Dobrota – Lepota)" je znan stavek, ki izvira iz tradicionalne indijske modrosti. Resnica je filozofski koncept, medtem ko je lepota estetski koncept. Umetnost ni privlačna za možgane. Umetnost asimiliramo prek čutil. Tagore je naštel vsa čutila, prek katerih se nas narava poskuša dotakniti in nas poklicati k sebi. Zapeljuje nas prek naših čutil, da bi nas trudoma dovolj približala njenim skrivnostim, njeni resnici, da bi nam

to dvoje razkrila. Tagore je verjel, da se Resnica izraža prek Lepote, Lepota pa odpira vrata do Resnice."

"Pravo načelo umetnosti je načelo enosti."

– Tagore

Tagore je prejel Nobelovo nagrado za literaturo leta 1913, poleg tega pa ga je kralj George V leta 1915 sprejel v viteški red. Toda svojemu viteštvu se je štiri leta pozneje odpovedal v pismu britanskemu podkralju Indije, v protest nečloveškosti pokola v parku Jallianwala Bagh: "Nesorazmerna krutost kazni, ki so jih utrpeli nesrečni ljudje, in načini izvajanja teh kazni po mojem prepričanju nimajo primerjave v zgodovini civiliziranih oblasti ... Napočil je čas, v katerem se častnih odlikovanj sramujemo zaradi njihovega neskladja s poniževalnimi okoliščinami, sam pa si želim – zunaj kakršnih koli posebnih razlik – stati ob strani svojim sorojakom."

Čeprav je bil tudi Tagorov sodobnik Gandhi tesno vpet v potrebe svojega časa in svojih sorojakov, se ne bi mogel bolj razlikovati od njega – na eni strani skromno živeč, krhek asket in na drugi strani aristokratski bradati pesnik v svojih

RABINDRANATH TAGORE, OKOLI 1934

valujočih oblačili. Čeprav sta bila oba javno zelo cenjena zaradi svojih načel in sistemov prepričanij ter poleg tega oba Indiji na svetovni ravni prinesla priznanje in občudovanje, s tem ko sta prispevala svojih deželi s predanostjo, žrtvovanjem in osebnim zgledom, sta si v marsičem ostro nasprotovala.

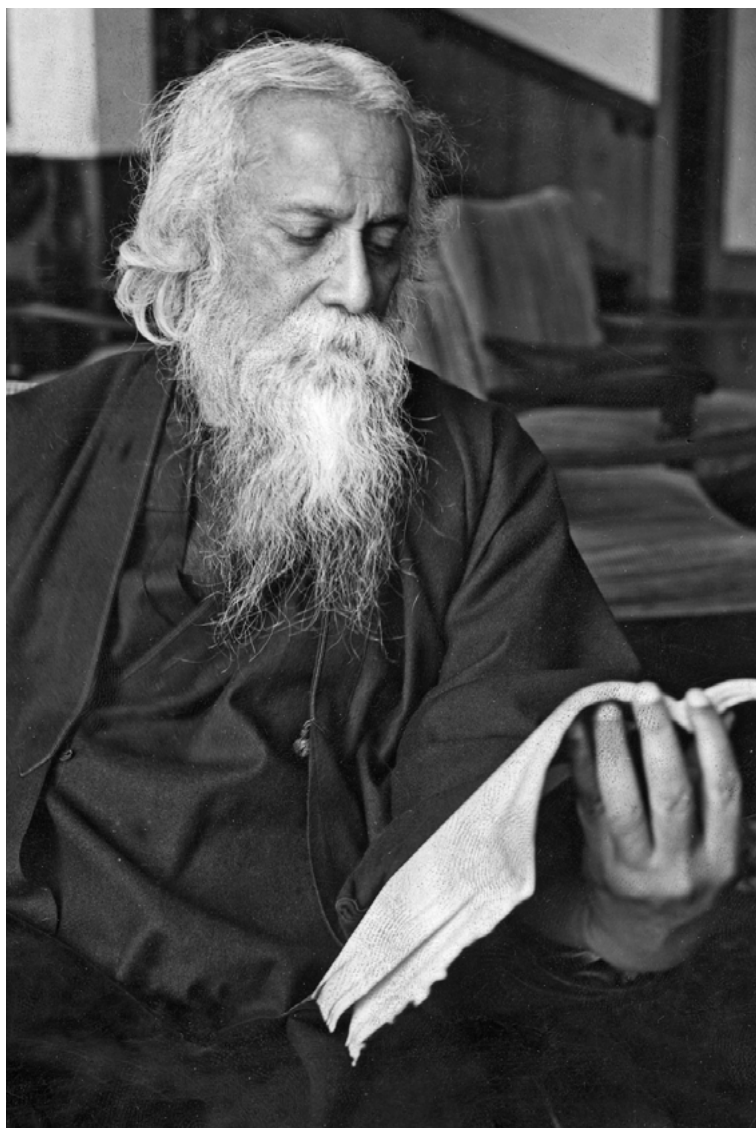
"Swaraj ni vprašanje gole samozadostnosti pri proizvodnji oblačil. Njegovo resnično mesto je znotraj nas, um s svojo vsestransko močjo še naprej gradi swaraj zase."
– Tagore

Čeprav sta neutrudno razpravljala, pisala eseje, v katerih sta si nasprotovala, to ni skrhalo njunega tesnega prijateljstva. Vandana pojasnjuje: "Nujno vzajemno spoštovanje in medsebojno občudovanje je Gandhija pripeljalo do tega, da je Tagore nadel nadimek Gurudev (božanski učitelj), medtem ko je Tagore bil prvi, ki je Gandhija poimenoval Mahatma (velika duša), potem ko je bil aretiran po pokolu v Jallianwala Baghu."

"Patriotizem ne more biti naše končno duhovno zatočišče; moje zatočišče je človečnost. Ne bom kupil kozarca za ceno diamantov in nikoli ne bom dovolil, da patriotizem prevlada nad človečnostjo, dokler bom živ."
– Tagore

Gandhi in Tagore, ki sta bila vsak na svojem polu, razen v duhu, sta na Indijo vplivala na zelo različna načina. Vandana pravi: "Gandhi se ni zavzemal za valuto, ki je Lepota. Njegov kovanec so bile lekcije, ki se jih je treba naučiti iz očiščevanja, discipline, težav, postenja. Zelo ga je skrbelo za krutosti, ki so jih trpeli njegovi sorojaki, in čutil se je poklicanega, da postane vodja, ki bi državo pozval k akciji. Tagore pa je bil mislec, ustvarjalec oblik, slik, glasbe, zgodb in je bil usmerjen na svobodo jaza. Čeprav sta ju njuna popolnoma različna temperamenta in občutki popeljali na popolnoma različni poti, sta bila oba združena v strasti iskanja Resnice. Vsakdo je poskušal zanetiti drugačno luč, saj ju je 'Resnica klicala vsakogar na svoj drugačen način.'"

Vandana zaključuje: "Tagore je bil izjemen človek, moderen, vključujoč, dostopen in na voljo vsem nam. Spretno je

potegnil najboljše iz naše starodavne dediščine, vzel, kar je bilo pomembno in razumljivo, ter pustil ob strani to, kar bi se lahko napačno razlagalo in bi lahko zato bilo nevarno. Naši spisi in verska besedila so pomembna ne nujno zaradi odgovorov, ki nam jih ponujajo, temveč zaradi vprašanj, ki jih sprožajo. Vsako obdobje se mora soočiti s temi vprašanji in od ljudi različnih časov je odvisno, ali bodo poskušali odgovoriti nanje glede na svoje razumevanje življenja v tem času."

To je bilo torej Tagorovo darilo nam. Zdi se, da je bil prepričan, da nam življenje daje številne priložnosti, da bi se odprli in razširili svoje zavedanje. Toda včasih tančice, ki nas prekrivajo, preprečujejo, da bi te trenutke prepoznali in jih izkoristili. Njegova dediščina je ploden opus, ki poskuša v nas zbuditi dovezetnost za te trenutke, v upanju, da bo delovalo kot spodbuda, da naredimo korak naprej v razvoju naše zavesti. 🙏

PREKLETSTVO ZASTRUPLJENE ZEMLJE

ISTVAN ORBAN

Prst predstavlja zgornjo plast zemeljske skorje, tla človeške civilizacije. Je eden ključnih delov našega ekosistema. Je dom mineralov, hranil, žuželk in drugih živali, v prsti raste tudi naša hrana. Le polovico sestavljajo trdni delci, drugo polovico predstavljajo pa plini in voda. V prsti pa ne nastajajo le elementi, ki so nujni za preživetje rastlin, živali in ljudi, saj prst obenem tudi nevtralizira strupe in nečistoče. Gre za živ, organski del zemlje, ki je poln življenja. Ljudje smo tesno povezani z zemljo in močno odvisni od nje. V Indiji je na primer pomanjkanje vlage v zemlji, ki sta ga povzročila premajhna količina dežja in visoke temperature, pripeljalo do suš in lakot, ki so med letoma 1873 in 1943 povzročile smrt milijonov ljudi.

Porast svetovnega prebivalstva je zahteval masovno pridelavo žita in zelenjave. Gozdovi so bili uničeni, pojavile so se monokulture, ustvarili smo gnojila, da bi izboljšali produktivnost. V zadnjem stoletju, še posebej v zadnjih desetletjih,

je bila zemlja izrabljena in izkoriščana, njen bogati del, ki daje življenje, pa se je skrčil in začel izginjati. Prst postaja mrtev okostnjak brez mineralov, bakterij in žuželk. Ko v njej ni več živih bitij, ki bi lahko pridelala njene elemente v hranila, moramo vanjo dodati umetne tekočine, ki omogočajo večji donos pridelkov. S to rešitvijo človeštvo tehnično oponaša tisto, kar bi lahko narava naredila brezplačno, a posamezniki za to veliko zaračunajo. Gnojila predstavljajo velike posle in omogočajo velike dobičke. A uničenje, ki ga povzročijo, ima dolgoročni vpliv. Intenzivna vzgoja skupaj z intenzivnim gnojenjem izčrpavata zemljo. Navadno je vrhnja plast prsti globoka okoli 100 centimetrov, a pri preobremenjeni prsti ta znaša le 15 do 20 centimetrov. Narava potrebuje desetletja, da ustvari bogato, rodovitno zemljo. Človeštvo pa jo lahko uniči v nekaj letih. Kaj bi lahko bila rešitev za ta problem? Stoletja pred pojavom masovne pridelave, ki se je pojavila v 20. stoletju, je bilo kmetijstvo okolju prijazno, na prst pa je človeštvo gledalo kot na dragoceno darilo narave. Celó

v antiki, tako kot na bližnjem vzhodu, so kmetje v času, ko gnojil še niso poznali, spoznali, da s kolobarjenjem ali puščanjem zemlje neobdelane pripomorejo k obnovi ali ohranjanju rodovitnosti prsti. Pozneje, v obdobju, trajajočem od srednjega veka do 20. stoletja, so uporabljali sistem kolobarjenja s tremi polji, kar pomeni, da so zemljo razdelili na tri dele. En del so jeseni posejali z ržjo ali pozimi s pšenico, spomladi pa z ovsom ali ječmenom, drug del so uporabili za sejanje pridelkov, kot je grah, tretjega pa so pustili praznega. S to tehniko so močno izboljšali pridelavo, medtem ko je imela zemlja dovolj časa, da znova vzpostavi ravnovesje s hranili in minerali, ki jih zagotavlja.

Danes nekateri strokovnjaki pravijo, da se moramo vrniti k starim načinom pridelave, brez uporabe kemikalij, da bi lahko prst ohranili živo, sicer se bomo v naslednjih desetletjih srečali z lakoto. Glede na podatke Združenih narodov bo svet ob trenutni izgubi rodovitnosti prsti lahko dočakal le še 60 žetev. Zaradi degradacije zemlje in zmanjševanja količine podtalnice rodovitnost upada na 20 % svetovnih obdelovalnih

površin. Ker vse več ljudi uživa meso, je precejšen obseg pridelanih poljščin namenjena hranjenju živine. Velik del deževnih gozdov je uničen za pridelavo poljščin za živali. Za pridelavo grama beljakovin iz fižola ali graha je potrebna le 0,01 m², za pridelavo enake količine beljakovin iz goveda ali ovce pa potrebujemo 1 m² zemlje. Ta premik v našem načinu prehranjevanja je neizbežen: zmanjšajmo uživanje mesa in preidimo k načinu prehranjevanja, ki temelji na uživanju rastlin. Zdaj je čas, da spremenimo naše navade sami, preden nas v to prisili narava. 🌱

NAJVEČJI MEGALITI

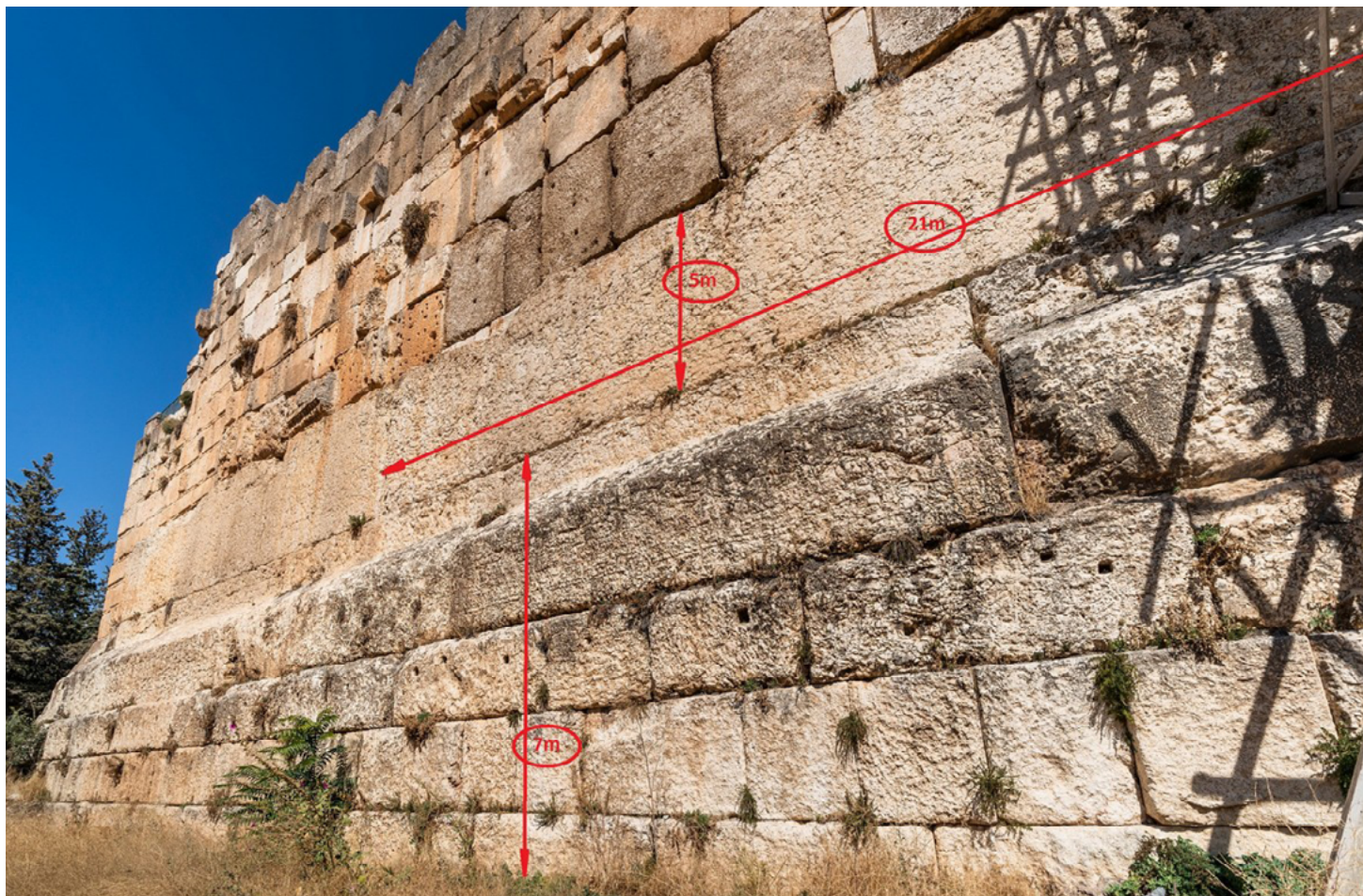
DAMIR KRIVDIĆ

Največji do zdaj znani megalit, za katerega zagotovo vemo, da ga je obdelala in premeščala človeška roka, stoji v mestu Baalbek v današnjem Libanonu.

Ena od velikih skrivnosti ruševin Baalbeka se nanaša na kamnite temelje Jupitrovega templja. Vanj so vzdane tri velikanske kamnite gmote, poimenovane s skupnim imenom Trilithon. Merijo 4,2 m višine in 3,6 m širine, tehtajo pa vsak kamniti blok približno 800 ton, pri čemer so na višini desetih metrov! Kljub njihovi precejšnji velikosti so tako skrbno

spojeni, da je skoraj nemogoče mednje potisniti celo šivanko. Ni znano, kako so lahko te kamnite bloke premestili iz kilometer oddaljenega kamnoloma in kako so jih tako spretno vzdali na svoje mesto.

Tako je bil na teh temeljih zgrajen Jupitrov tempelj, ni zapisov o rimskih izvorih o gradnji v Baalbeku. Številni arheologi menijo, da so temelji dejansko zgrajeni veliko prej, ker so vidni sledovi erozije, ki sta jo povzročila veter in pesek ter ki jih ni na rimskih templjih.

Vendar je v kamnolomu še večji kamniti blok, imenovan Kamen nosečnice (19,5–20,5 m dolžine, 4,4–4,56 m širine in 4,5 m višine, gostote 2,6 – 2,8 g/cm³), katerega masa je ocenjena na približno 1000 ton.

KAMEN NOSEČNICE

Kamen nosečnice je eden od največjih kamnov na svetu. Še vedno je z ene strani pritrjen na steno. Ime kamna izhaja iz zgodbe o nosečnici, ki je delavce prosila, naj jo hranijo, dokler ne bo rodila, v zameno pa jim je dala znanje o tem, kako premestiti monolit. Druga legenda govori, da so ženske, ki so se dotaknile kamna, postale plodne.

V istem kamnolomu je bil v 90. letih 20. stoletja odkrit nov monolit. Tehta približno 1200 ton in velja za še večjega od Kamna nosečnice.

Tako kot pri številnih drugih starodavnih stavbah je težko rešiti uganko Baalbeka. Še vedno nimamo odgovora na vprašanje, zakaj so Rimljani svoj največji tempelj zgradili daleč od Rima in čemu so rimski cesarji potovali v Baalbek. Nemški arheološki tim je nedavno našel tretji blok, še vedno delno zakopan, monolit, dolžine 19,6 m, širine 6 m in višine najmanj 5,5 m. Njegova masa je ocenjena na 1650 ton, zaradi česar je največji znani kamniti blok iz antike. »Raven gladkosti kaže na o, da so blok morali premestiti in uporabiti brez rezanja«, je navedeno v poročilu nemškega arheološkega inštituta.

Ne preostane nam drugega, kot da občudujemo umetnost starodavnih graditeljev, ki so očitno poznali način za premikanje in vzdavanje ogromnih kamnitih blokov, česar mi danes kljub vsej moderni tehnologiji nismo sposobni. 🏗️

KNJIGE IN REPLIKE V PRODAJI

Knjige in replike lahko kupite v prostorih Nove Akropole.

Lahko jih naročite tudi preko maila na info@akropola.org.

NAŠE KNJIGE

130 x 205 mm
104 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 12 €

130 x 205 mm
112 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

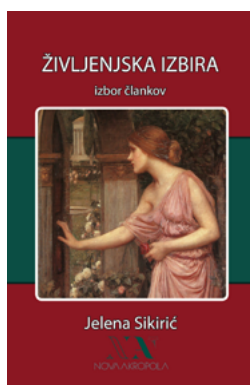
130 x 205 mm
176 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

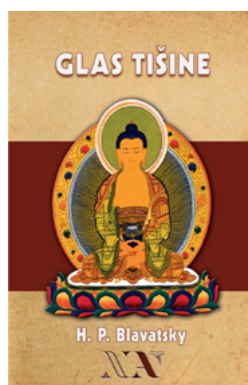
130 x 205 mm
112 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

130 x 205 mm
64 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

130 x 205 mm
159 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 12 €

130 x 205 mm
102 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

105 x 148 mm
32 STRANI
MEHKA VEZAVA
CENA: 2 €

ARHEOLOŠKE REPLIKE

Arheološke replike so kopije motivov iz različnih časovnih in kulturnih obdobj in predstavljajo kulturno dediščino človeštva. Vsak posamičen izdelek je izdelan v ateljeju Nove Akropole. Vsaka replika ima tudi simboličen pomen, zato je lahko odlično darilo.

Cenik replik

Grčija in Rim

Slovenija

BREZ BLATA NI LOTOSA.

THICH NHAT HANH

www.akropola.org